

Ing. Mgr. René Kopecký: **Bedřich Hrozný a Orientální ústav v Praze za pomoci Národního fondu Masarykova** (Bedřich Hrozný and the Oriental Institute in Prague with help of the National Masaryk Fund). RIGORÓZNÍ PRÁCE. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Praha 2021. 283 číslované strany, 197 vyobrazení.

Oponentský posudek

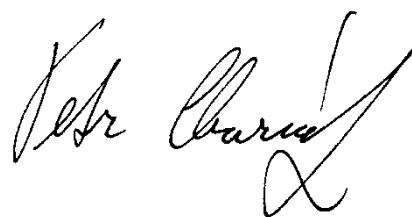
Svou rigorózní práci věnoval René Kopecký v první řadě životu a dílu Bedřicha Hrozného, rozluštitel chetitského jazyka (1879-1952). Zároveň se zabývá otázkami kolem založení a počátků existence Orientálního ústavu v Praze (od 1920) a hledá odpovědi na otázky spojené s finančními toky z Národního fondu Masarykova směrem k projektům českého staroorientálního bádání.

Autor přiložil též bohatou dokumentační přílohu, dokládající skutečnosti v práci zmiňované.

Kopeckému nelze upřít mimořádnou píli v shledávání a studiu pramenů k jeho tématu. Práci naplňuje množství pramenných údajů, v jejichž nalézání se autor ukázal neobyčejně příčinlivým. Řadu pramenů též zpřístupnil přímo fotografiemi v příloze.

Nad Kopeckého prací zůstávám v rozpacích. Na jedné straně vyvinul autor neuvěřitelnou energii při shledávání pramenných údajů. Na straně druhé zůstal v práci uzavřen do jejich výpovědí, které občas doslovně cituje, aniž by přihlížel k širšímu historickému kontextu sdělovaných skutečností. Dle zásady *in dubio pro reo* bych měl obhajobu práce doporučit, nejsem si však jist, do jaké míry překračuje práce hranici fáze heuristické a nepouští se ani do analýzy, ani do syntézy získaných poznatků, jak káže základní zákon historikovy práce. Soudím, že konečné rozhodnutí dospěje komise na základě průběhu obhajoby, k níž by podle mého názoru Kopeckého práce připuštěna být měla.

V Praze dne 3. 10. 2022.

.....
Prof. PhDr. Petr Charvát, DrSc.

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Pedagogická fakulta UK Praha

Magdaleny Rettigové 4

116 39 Praha 1

Příloha

Zde si přeji některé své připomínky ke Kopeckého práci rozvést.

V prvé řadě je třeba konstatovat, že vlastnímu tématu práce – Bedřichovi Hroznému a jeho vztahům k Národnímu fondu Masarykovu a Orientálnímu ústavu – je v textu čítajícím 283 strany věnováno stran 45 (str. 77-85, 118-155). To není mnoho.

Str. 48, Hrozného výrok o ovlivnění egyptské kultury kulturou babylonskou: tato dosti nešťastná formulace zůstala v práci z Kopeckého starších textů. V současné době již takto otázku stavět nelze.¹

Obecně platí, že Kopecký ponechává i po kritice ve své práci původní problematické formulace, k nimž v poznámkách připojuje modifikující prohlášení, ovšem často formou pouhého dodatku k původnímu textu, který zůstává nezměněn.

Str. 92 a dále: Kopecký trvale přepisuje název tureckého města Kayseri jako „Kayserie“.

Str. 132 a dále, Alois Musil a Orientální ústav: V práci chybí podrobnější zhodnocení plateb z Národního fondu Masarykova, jejich zdrojů a též adresátů. Zajímalo by nás, komu ještě byly prostředky z tohoto fondu přiděleny, resp. přidělovány, a zda o platbách skutečně rozhodoval pouze prezident republiky, který příslušné pokyny uděloval kancléři. Obě kategorie Kopecký zmiňuje, ale pouze namátkově a v největší stručnosti. Vzhledem k titulu práce to vnímám jako trochu málo.²

K poměrům v české orientalistice a též v zahraniční službě ČR v zemích Blízkého Východu těsně po první světové válce se výstižně a bez okolků vyjádřil ve svých pamětech Felix Tauer.³ Jeho vzpomínky vykreslují Musilův podíl na celém dění v podobě iniciátorského popudu, s nímž se obrátil roku 1919 na přední politické představitele nové republiky. Tauer naznačuje, že Musilovy představy se tehdejší české akademické obci zdály příliš velikášské a nadsazené, a nelze vylučovat, že Musil nesl jejich korekci ve skutečných poměrech úkorně.

Do Spojeného království a Spojených států odešel Musil proto, aby tam připravoval monumentální edici svého díla o kočovnicích kmene Rvála, které důvěrně znal z vlastní zkušenosti. Musilova práce se cituje dodnes. Navíc byl výzkum těchto kočovníků asi po padesáti letech opakován antropologem Williamem Lancasterem, což se v etnologii pokládá za situaci takřka ideální.⁴

Realizace Musilova projektu, pro nějž se mu podařilo získat podporu nejvyšších politických míst, pak získala skutečnou podobu jako kompromis, o nějž vypukla polemika mezi skupinami zainteresovaných odborníků. Ti se rozdělili na „modernisty“, kteří si představovali instituci velkoryse koncipovanou a široce rozkročenou mezi vědecké bádání a aktivitu hospodářskou (Musil a především Hrozný), a „tradicionalisty“, vycházející ze staršího pojetí „učených akademií“ na především německých univerzitách, orientovaných filologicky a sdružujících hlavně vysokoškolské pedagogy (Růžička). Felix Tauer se přímočaře vyjádřil o „malicherných justamentech několika osobností, z nichž každá chtěla nekompromisně uplatnit svůj názor“ na činnost a organizaci Orientálního ústavu. Celou situaci charakterizoval tak, že „dva z nich, profesori Musil a Růžička, když ten svůj neprosadili, jeho potomní činnost uraženě a okázale ignorovali“.⁵

¹ Jako příklad velmi opatrné formulace nejnovějšího bádání viz Rick Szostak: *Making Sense of World History*. Abingdon, Oxon.: Routledge 2021, str. 261-265.

² Viz nyní Adéla Jünová Macková: „Otec zakladatel“ Alois Musil, Orientální ústav a orientalistika. In: Adéla Jünová Macková, Libor Jůn (edd.): *Československo v Orientu, Orient v Československu 1918-1938*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i., 2022, s. 62-83, zvl. str. 74.

³ Viz Lucie Storchová: Z reminiscencí orientalisty. Felix Tauer a jeho cestopisné vzpomínky na badatelské pobyty v Istanbulu ve 20. a 30. letech minulého století. In: Adéla Jünová Macková et al.(edd.): *Českoslovenští vědci v Orientu I*. Praha: FF UK 2012, 51-200, zvl. s. 56-71, 150, 190, 198..

⁴ Viz William Lancaster: *The Rwala Bedouin Today* Cambridge: Cambridge University Press 1981 (druhé vydání 1997).

⁵ Felix Tauer, *apud* Storchová 2012, s. 150.

Str. 123 a dále: ke sporu Rudolfa Růžičky a Bedřicha Hrozného o podobu Orientálního ústavu třeba dodat, že právě v této době vznikl v USA Orientální ústav Chicagské univerzity jako instituce čistě vědecká, tedy v intencích Bedřicha Hrozného, arci s bohatou finanční podporou Johna D. Rockefellera.⁶ Navíc zde byl k dispozici, aspoň pro obor archeologie, precedens v podobě *American Schools of Oriental Archaeology* v Jeruzalémě a Bagdádu, založených již roku 1913.⁷ Čeští „modernisté“ tedy předjímali dobu.

Nakonec bylo prvních 34 řádných členů Orientálního ústavu jmenováno prezidentem republiky v listopadu roku 1927.⁸

Str. 137-138, Bedřich Hrozný a Orientální ústav za Protektorátu: ústav „vzal v ochranu“ Adolf Grohmann, učitel Německé univerzity v Praze, který byl za války jeho ředitelem. Byl to sice uvědomělý *Volksgenosse* a člen NSDAP, ale české orientalisty znal a hleděl s nimi udržovat korektní vztahy, pokud to bylo možné.⁹

Str. 158, „dvanáctá deska Eposu o Gilgamešovi“: v češtině se hliněné nosiče klínového písma zpravidla označují jako „tabulky“.

⁶ Viz k tomu <http://oihistory.blogspot.com/> [datum náhledu 1. 10. 2022].

⁷ K tomu Petr Charvát, *Archeologie na Blízém Východě: První dvě století*, Praha: PedF UK 2015, s. 76.

⁸ Viz Jůnová Macková 2022, s. 68-70.

⁹ Viz Luděk Vacín, Jitka Sýkorová: „Die Assyriologie nicht weiter unberücksichtigt bleiben dürfte“: On the (Non-)Existence of Assyriology at the German University in Prague (1908-1945). In: Agnès Garia-Ventura, Lorenzo Verderame (edd.): *Perspectives on the History of Ancient Near Eastern Studies*. University Park, PA: The Pennsylvania State University 2020, 87-144, na s. 118-122.